

Η λύτρωση στη θρησκεία και στην καθημερινή ζωή

Στην πόλη του Ρίο ντε Τζανέιρο δεσπόζει το άγαλμα Χριστός ο Λυτρωτής (*Cristo Redentor*, στα πορτογαλικά).

Τοποθετημένο στον λόφο Κορκοβάντο, σε ύψος 710 μέτρων διακρίνεται από μακριά και με τα ανοιχτά του χέρια μοιάζει να καλωσορίζει τον κόσμο. Έχει ύψος 32 μέτρα και θεωρείται ένα από τα επτά νέα θαύματα του κόσμου.

Σε σχέδιο του Γάλλου γλύπτη Πολ Λαντοβσκι και εκτέλεση από τον Βραζιλιάνο μηχανικό Έτορ Ντα Σίλβα Κόστα, εγκαινιάστηκε στις 12 /10/ 1931.

1. **λύτρα** (τα) το χρηματικό ποσό που απαιτείται να καταβληθεί για την απελευθέρωση προσώπου, το οποίο έχει απαχθεί ή αιχμαλωτιστεί: *οι απαγωγείς ζήτησαν - 10.000.000*. [ΕΤΥΜ. < αρχ. λύτρον < λύω].
2. **λυτρώνω** ρ. μετβ. [αρχ.] {λύτρω-σα, -θηκα, -μένος} 1. *απαλλάσσω κάποιον από το βάρος επώδυνης κατάστασης, τον γλυτώνω* (από δεινά): *ο Χριστός λύτρωσε τον άνθρωπο από την αμαρτία* || - *κάποιον από τη σκλαβιά* | *από τους φόβους του* || *μόνο ο θάνατος θα με λύτρωσει από τα βάσανα* 2. (μεσοπαθ. λυτρώνομαι) *ανακουφίζομαι από ένα κακό, ανακτώντας την ελευθερία μου: λυτρώθηκε μόλις αποκάλυψε την αλήθεια*. ΣΥΝ. *απαγκιστρώνομαι, αποδεσμεύομαι, απελευθερώνομαι, ξενοιάζω*. 3. **λύτρωση** (η) [μτγν.] κ. (λαϊκ.) **λυτρωμός** (ο) [μεσν.]. ◀ΣΧΟΛΙΟ λ. πληρώ.
Μπαμπινιώτης, Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, s.v. * [*sub vocem, στο αντίστοιχο λήμμα]

Προσεγγίσεις του Χριστιανισμού και άλλων θρησκευτικών παραδόσεων για τη λύτρωση και συσχετίσή τους με τις προσδοκίες των ανθρώπων στην καθημερινή τους ζωή

Η προσμονή της λύτρωσης στις θρησκείες

Ο σκοπός της θρησκείας σχετίζεται άμεσα με την όλη υπόσταση του ανθρώπου – είναι πάντα η επίτευξη κάποιου είδους σχέσης με ό,τι κάθε θρησκεία θεωρεί ως απόλυτο και η απαλλαγή από το σχετικό, δηλαδή από το πολύμορφο κακό. Κύριο μέλημα κάθε θρησκείας είναι να προσφέρει στον πιστό τα μέσα εκείνα που θα τα αξιοποιήσει για την επιτυχία αυτού του διπλού σκοπού. Η λύτρωση, την οποία υπόσχεται κάθε θρησκεία, βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το τι αυτή θεωρεί ως απόλυτο και τι ως σχετικό και με το σκοπό που ορίζει για την ανθρώπινη ύπαρξη. Έτσι υπάρχουν διάφορες μορφές λύτρωσης, όπως η αποκατάσταση της επικοινωνίας με τον Θεό, η ευτυχία στην παρούσα ζωή με την απόκτηση εγκόσμιων αγαθών, η εξασφάλιση μελλοντικών αγαθών σε μια μεταθανάτια ζωή, η τελική απαλλαγή συνόλου του κόσμου από το κακό. Όλες αυτές οι έννοιες λύ-

τρωσης, που συχνά συνυπάρχουν, θεωρούνται από τις θρησκείες ως ολοκλήρωση της ανθρωπίνης ύπαρξης και επίτευξη του τελικού σκοπού της.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκείματα Β΄ Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σελ. 31.

Αναφορά στον Γκρέκο

- Δεν καταλαβαίνω, Δάσκαλε, είτε ο Σαριπούτο· πάλι μας μιλάς με παραβολές.
- Θα καταλάβεις στο γυρισμό, Σαριπούτο. Τώρα, σας είπα, είναι πολλά νωρίς. Χρόνια ζω τη ζωή και τον πόνο του ανθρώπου, χρόνια μεστώνω· ποτέ δεν είχα φτάσει, σύντροφοι, σε τόση ελευτερία. Γιατί; Γιατί πήρα μια μεγάλη απόφαση.
- Μια μεγάλη απόφαση, Δάσκαλε; Έκαμε ο Άναντα κι ανασήκωσε το κεφάλι, έσκυψε, φίλησε το άγιο πόδι του Βούδα· ποια απόφαση;
- Δε θέλω να πουλήσω την ψυχή μου στο Θεό, σε αυτό που λέτε εσείς Θεό· δε θέλω να πουλήσω την ψυχή μου στον Πειρασμό, σε αυτό που λέτε εσείς πειρασμό· δε θέλω να πουληθώ σε κανένα. Είμαι λεύτερος! Χαρά σε αυτόν που ξεφεύγει από τα νύχια του Θεού και του Πειρασμού, αυτός, αυτός μονάχα λυτρώνεται.
- Λυτρώνεται από τι; έκαμε ο Σαριπούτο κι ο ιδρώτας έτρεχε από το μέτωπό του· λυτρώνεται από τι; Ένας λόγος απόμεινε στα χείλια σου, Δάσκαλε, και σε καίει.
- Δε με καίει, Σαριπούτο, με δροσίζει· δεν ξέρω, συμπαθάτε με, αν αντέχετε, αν μπορείτε να τον ακούσετε χωρίς να σας κυριέψει τρόμος.
- Δάσκαλε, είπε ο Σαριπούτο, πάμε στον πόλεμο, μπορεί να μη γυρίσουμε· μπορεί να μη σε ξαναδούμε· φανέρωσε μας το στερνό ετούτο λόγο, το στερνό σου· λυτρώνεται από τι;
- Αργά, βαριά, σαν κορμί στην άβυσσο, έπεσε από τα σφιγμένα χείλια του Βούδα ο λόγος: Από τη λύτρωση.
- Από τη λύτρωση; Λυτρώνεται από τη λύτρωση; ξεφώνισε ο Σαριπούτο. Δάσκαλέ μου, δεν καταλαβαίνω!
- Καλύτερα, Σαριπούτο, καλύτερα· αν καταλάβαινες, θα τρόμαζες. Όμως, μάθετέ το, σύντροφοι, ετούτη είναι η λευτεριά η δικιά μου· λυτρώθηκα από τη λύτρωση! Σώπασε· μα δεν μπορούσε πια να κρατηθεί:
- Κάθε άλλη λευτεριά, μάθετέ το, είναι σκλαβιά· αν ήταν να ξαναγεννιόμουν, για τη μεγάλη ετούτη λευτεριά θα πολεμούσα: για τη λύτρωση από τη λύτρωση... Μα φτάνει· πρώιμα είναι ακόμα να μιλούμε· θα τα πούμε σαν γυρίσετε από τον πόλεμο, αν γυρίσετε· έχετε γεια! (...)
- Όποιος λέει πως υπάρχει λύτρωση είναι σκλάβος· γιατί την πάσα στιγμή φλωροζυγιάζει κάθε του λόγο, κάθε του πράξη και τρέμει: Θα σωθώ; Δε θα σωθώ; Θα πάω στον ουρανό; Θα πάω στην Κόλαση; Πώς μπορεί να 'ναι λεύτερη μια ψυχή που ελπίζει; Όποιος ελπίζει, φοβάται τη ζωή ετούτη, φοβάται τη ζωή την άλλη, κρέμεται μετέωρος και περιμένει την τύχη ή το έλεος του Θεού. Ο Βούδας έβαλε την απαλάμη στα μαύρα μαλλιά του Άναντα.
- Μείνε, είπε. Κάμποση ώρα έμειναν αμίλητοι κάτω από το ανθισμένο δέντρο. Ο Βούδας χάιδεψε αργά, πονετικά, τα μαλλιά του αγαπημένου μαθητή.
- Σωτηρία θα πει να λυτρωθείς απ' όλους τους σωτήρες· αυτή 'ναι η ανώτατη λευτεριά, η πιο αψηγή, όπου με δυσκολία αναπνέει ο άνθρωπος. Αντέχεις; Ο Άναντα είχε σκύψει το κεφάλι και δε μιλούσε.

– Καταλαβαίνεις λοιπόν τώρα ποιος είναι ο τέλειος Λυτρωτής... Σώπασε, και σε λίγο, παίζοντας ανάμεσα στα δάχτυλά του έναν ανθό που 'χε πέσει από το δέντρο:

– Ο Λυτρωτής που θα λυτρώσει τους ανθρώπους από τη λύτρωση.

Καζαντζάκης Ν., *Αναφορά στον Γκρέκο*, Εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα, 41969, σελ. 420-422 [κεφάλαιο ΚΔ'].

Θρησκευτικές αντιλήψεις για το θέμα της λύτρωσης

Η διδασκαλία του Ινδουισμού για τη Λύτρωση όπως αναπτύσσεται στις Ουπανισάδες

Ήδη από το τέλος της βεδικής εποχής αρχίζει να εμφανίζεται στις Βέδες η ιδέα ότι ο κόσμος στον οποίο ζούμε είναι το επιφανειακό ή εξωτερικό στρώμα μιας θείας πραγματικότητας, που βρίσκεται στο βάθος ή στη βάση του κόσμου. Όλα όσα υπάρχουν, συμπεριλαμβανομένων και των θεών, απέρρευσαν απ' αυτή. Μ' αυτόν τον τρόπο το σύνολο του κόσμου χωρίστηκε σε δύο βασικά στρώματα, τη θεμελιώδη αυτή πραγματικότητα και το φαινόμενο κόσμο. Ο φαινόμενος κόσμος αποτελείται από όντα περιορισμένα στα όρια της μορφής τους, ενώ η θεμελιώδης πραγματικότητα είναι απεριόριστη και άμορφη. Η ιδέα αυτή αναπτύχθηκε περισσότερο και επικράτησε ως το βασικό κοσμοείδωλο του Ινδουισμού σε μια άλλη σειρά βιβλίων που ονομάζονται **Ουπανισάδες** και γράφηκαν περίπου από το 800 ως το 500 π.Χ. Στις Ουπανισάδες η θεία πραγματικότητα που αποτελεί το υπόστρωμα του σύμπαντος ονομάστηκε **Μπράχμαν**. Όπως ο αέρας που, αν και άμορφος, μπορεί να περικλειστεί μέσα στα δοχεία, έτσι και μέσα σε κάθε τι υπάρχει ένα «τμήμα» του Μπράχμαν, ένα θείο στοιχείο. Αυτό ονομάζεται **Άτμαν**. Μ' αυτόν τον τρόπο όλα τα όντα είναι στο βάθος τους Άτμαν και άρα μέρος του Μπράχμαν. Το ίδιο και ο άνθρωπος. Μόνο που αυτός, γοητευμένος από τον κόσμο, έχει συνεχώς στραμμένο τον νου του προς αυτόν και άρα προς τα έξω και αγνοεί ότι το βάθος του εαυτού του είναι η θεία πραγματικότητα. Ενώ στις Βέδες ο κόσμος θεωρείται ως κάτι καλό, στις Ουπανισάδες καλό θεωρείται μόνο το Μπράχμαν. Ο κόσμος είναι μια δευτερεύουσα πραγματικότητα και όχι η βασική και αληθινή. Εξάλλου αποτελείται από όντα που βρίσκονται σε κατάσταση περιορισμού και μεταβολής. Τα έμβια όντα, μεταξύ των οποίων και ο άνθρωπος, αισθάνονται οδυνηρά αυτήν την κατάσταση. Βιώνουν λοιπόν την ύπαρξη ως πόνο. Στις Ουπανισάδες εμφανίζονται, επίσης, δύο άλλες ιδέες, που είναι άγνωστες στις Βέδες. Αυτές είναι η **σαμσάρα** και το **κάρμα**. Σαμσάρα είναι η ανακύκλωση των υπάρξεων. Σύμφωνα μ' αυτήν την αντίληψη τα έμβια όντα δε ζουν μόνο μια φορά αλλά αφού μια μορφή ύπαρξης διαλυθεί, κάτι από αυτήν επιβιώνει και μεταβαίνει σε άλλη μορφή ύπαρξης. Δημιουργείται έτσι ένας ατέρμων κύκλος μετενσαρκώσεων που διατηρεί συνεχώς τα όντα σε κάποια μορφή ύπαρξης. Κάρμα σημαίνει πράξη. Οι πράξεις που το ον διέπραξε στην προηγούμενη μορφή ύπαρξης είναι εκείνες που προσδιορίζουν τη μορφή στην οποία θα μεταβεί. Τέτοιες μορφές εκτός από την ανθρώπινη μπορούν να είναι μια ζωική, μια δαιμονική σε κάποια κόλαση ή μια θεϊκή σε κάποιο ουρανό. Τι πράξεις κάνει ο άνθρωπος εξαρτάται από εκείνο που επιθυμεί. Έτσι τελικά μετενσαρκώνεται κάθε φορά σε κάποια μορφή ύπαρξης ανάλογη με την επιθυμία του. Η ατέρμονη παραμονή σε κάποια μορφή ύπαρξης, δηλαδή σε μια κατάσταση που ταυτίζεται με την οδύνη, προκάλεσε το αίτημα της απελευθέρωσης (**μούκτι** ή **μόξια**) από αυτή. Σύμφωνα με τις Ουπανισάδες, αυτή επιτυγχάνεται με τη σταδιακή απόσυρση του νου του ανθρώπου από τον εξωτερικό κόσμο και τη στροφή του προς τον εσωτερικό με τελικό σκοπό την ταύτιση του νου με το Άτμαν και μέσω αυτού με το Μπράχμαν. Η διαδικασία αυτή, από τη σταδιακή απόσυρση του νου από τον εξωτερικό κόσμο ως την ταύτιση ή ένωση με το Μπράχμαν ονομάζεται γιόγκα. Η χρήση της γιόγκα γι' αυτό τον σκοπό καθιστούσε το έργο της σωτηρίας μια ατομική προσπάθεια που μπορούσε να αναλάβει ο καθένας μόνος του.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκείματα Β΄ Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σελ. 258-260.

Αρχαιοελληνική θρησκεία - Η εγκόσμια κατεύθυνση

Η αρχαία ελληνική θρησκεία αποσκοπούσε στην εξασφάλιση της θετικής πορείας των εγκόσμιων πραγμάτων και στην αποτροπή της αρνητικής. Κύριο μέσο αυτής της εξασφάλισης είναι οι θυσίες, συχνά αιματηρές, που αποτελούν το κέντρο της λατρείας. Παράλληλα, αλλά σε μικρότερο βαθμό, από τον 6ο αι. π.Χ. άκμασε συμπληρωματικά ο ελληνικός μυστικισμός.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκείματα Β΄ Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σελ. 223.

Η λύτρωση στον Χριστιανισμό

Το όραμα της πεδιάδας με τα ξερά κόκαλα

¹ Ένωσα πάνω μου τη δύναμη του Κυρίου. Μ' έβγαλε με το Πνεύμα του έξω, μ' έφερε σε μια πεδιάδα που ήταν γεμάτη κόκαλα ² και με περιέφερε πάνω απ' αυτά. Τα κόκαλα ήταν πάρα πολλά και πολύ ξερά, απλωμένα στην πεδιάδα.

³ «Άνθρωπε», με ρώτησε, «μπορούν να γίνουν ζωντανοί άνθρωποι αυτά τα κόκαλα;». Κι εγώ απάντησα: «Κύριε, Θεέ, εσύ ξέρεις».

⁴ Τότε μου είπε: «Μίλα εκ μέρους μου σ' αυτά τα κόκαλα και πες τους: “κόκαλα εσείς ξερά, ⁵ ο Κύριος ο Θεός σας λέει: Προσέξτε! Εγώ θα φέρω πνοή μέσα σας και θα πάρετε ζωή. ⁶ Θα σας δώσω νεύρα και θα κάνω να 'ρθει πάνω σας σάρκα και θα τη σκεπάσω με δέρμα· μετά θα σας δώσω πνοή και θα πάρετε ζωή. Τότε θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος”».

⁷ Προφήτεψα, λοιπόν, κατά πώς διατάχθηκα. Κι εκεί που προφήτευα, έγινε ένας θόρυβος κι ακούγονταν τριξίματα· τα κόκαλα πλησίαζαν το ένα το άλλο. ⁸ Ύστερα κοίταξα και είδα ότι νεύρα και σάρκες φύτρωναν πάνω στα κόκαλα και μετά ντύθηκαν με δέρμα· ζωή όμως δεν υπήρχε ακόμα μέσα τους.

⁹ Τότε μου είπε ο Κύριος: «Μίλα εκ μέρους μου στην πνοή της ζωής! Προφήτεψε, άνθρωπε, και πες της: “ο Κύριος ο Θεός λέει: Έλα, πνοή, από τις τέσσερις άκρες και μπες μέσα σ' αυτά τα πτώματα για να ξαναπάρουν ζωή”». ¹⁰ Προφήτεψα, λοιπόν, όπως με πρόσταξε ο Κύριος. Μπήκε τότε η πνοή της ζωής στα πτώματα και αναστήθηκαν και στάθηκαν στα πόδια τους, κι ήταν ένα πάρα πολύ μεγάλο στράτευμα.

¹¹ «Άνθρωπε», μου είπε ο Κύριος, «αυτά τα κόκαλα συμβολίζουν τους Ισραηλίτες, οι οποίοι λένε συνεχώς ότι είναι σαν ξερά κόκαλα, ότι χάθηκε κάθε ελπίδα γι αυτούς, ότι είναι χαμένοι πια. ¹² Γι' αυτό, προφήτεψε και πες τους ότι εγώ, ο Κύριος ο Θεός, λέω: “Θ' ανοίξω τους τάφους σας και θα

Ολυμπιάς Κελαϊδή,
Η Ανάσταση του Λαζάρου.

σας βγάλω μες απ' αυτούς, λαέ μου, και θα σας φέρω στη χώρα του Ισραήλ. ¹³ Κι όταν το κάνω αυτό θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος. ¹⁴ Θα σας δώσω το Πνεύμα μου και θα ξαναβρείτε τη ζωή. Θα σας φέρω στη χώρα σας και θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος. Το είπα και θα το κάνω εγώ, ο Κύριος».

Ιεζεκιήλ 37, 1-14.

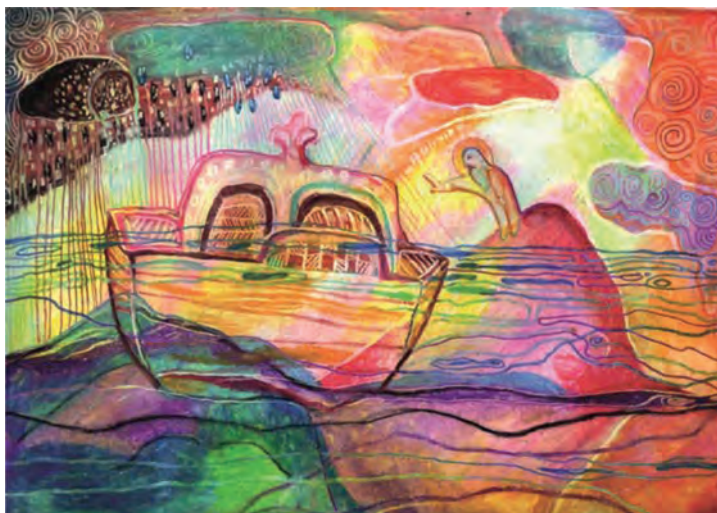
Από τη γη της Επαγγελίας στη Βασιλεία των Ουρανών

Ένας από τους κύριους σκοπούς του γ' Ευαγγελιστή είναι να καταδείξει ότι ο Ιησούς είναι ο λυτρωτής και Σωτήρας του κόσμου από τις αμαρτίες, τις ασθένειες και όλα τα βάσανα του βίου. Ιδιαίτερη ευαισθησία δείχνει επιπλέον ο Λουκάς στις διάφορες ευπαθείς ομάδες ανθρώπων, και μάλιστα αυτών που θεωρούνταν αμαρτωλοί, διεφθαρμένοι, περιθωριακοί, ξεπεσμένοι, απόκληροι. Η προβολή της κοινωνικής διδασκαλίας του Χριστού υπό του Λουκά, όπως εκδηλώνεται στη μεγάλη συμπάθειά του προς τους φτωχούς, στην ανάδειξη κάποιων Σαμαρειτών ως προτύπων κατά Θεόν ζωής, αλλά και η καταφανής προσπάθεια εξύψωσης της γυναίκας, αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα στο να αποκληθεί ο Λουκάς κατεξοχήν ως ο «σοσιαλιστής» Ευαγγελιστής. Η αγάπη και ευσπλαχνία εξάλλου του Χριστού που τονίζεται μοναδικά από τον Λουκά, έκαναν τον μεγάλο Δάντη να ανακηρύξει τον γ' Ευαγγελιστή ως τον «γραμματέα της ευσπλαχνίας του Χριστού».

Εμφανής είναι επιπροσθέτως η επιμονή και ο τονισμός υπό του Λουκά της ιστορίας ως του χώρου στον οποίο πραγματοποιούνται οι επαγγελίες που δόθηκαν στους Πατριάρχες του Ισραήλ, και ως ο χώρος δράσης του Υιού του Θεού, αλλά και της Εκκλησίας. [...]

Κατά συνέπεια, το μήνυμα του γ' Ευαγγελίου έχει σαφέστατα οικουμενικό χαρακτήρα, αφορά δηλαδή τους πάντες, ιουδαίους και εθνικούς, κάτι που με απόλυτη ακρίβεια και συνέπεια ο Λουκάς από την αρχή μέχρι το τέλος του δίτομου έργου του (Ευαγγέλιο-Πράξεις) επιχειρεί να καταδείξει.

Αντωνόπουλος Β., Από τη Γη της Επαγγελίας στη Βασιλεία των Ουρανών: Ο Αβραάμ στο κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, Μαϊστρος, Αθήνα, 2008, σελ. 56-57.

Ολυμπιάς Κελαϊδή, Νώε. Λαδοπαστέλ σε χαρτί.

Διαφορετικές εκφάνσεις της προσδοκίας των πιστών για λύτρωση

Έργο του Φίκου. Μούσα. Αυγοτέμπερα σε χειροποίητο ιαπωνικό χαρτί κολλημένο σε ξύλο.

Εικόνα διά χειρός Φίκου.
Η παραβολή του καλού Σαμαρείτη.

Ανάσταση, Μονή της Χώρας – Μουσείο Καριγιέ, Κωνσταντινούπολη.

Χριστός ανέστη

Χριστός ανέστη
ἐκ νεκρῶν,
θανάτῳ θάνατον πατήσας,
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι,
ζωὴν χαρισάμενος!

Η ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

Ένα μικρό πράσινο δρομάκι οδηγεί στην Ευτυχία.
Είναι μια τόσο πρόωρα ζεστή Άνοιξη.
Στο βάθος, θηριώδης Κερασιά λάμπει από τον καρπό.

Βρίσκεται εκεί Σπιτάκι, στην γαλήνην ερημιάς
σπουδαίας.

Τί φουντωμένα είναι όλα τα δέντρα τριγύρω.
Ό,τι μαζεύουμε πικρία και απελπισίες της ζωής,
πάμε συχνά και τα κρύβουμε στην Λήθη
αυτής της πρασινάδας. Τάφος του κακού,
οπότε πηγάζει η Ανάσταση Καλής Ελπίδας
και το απαραίτητο Θάρρος για τη σκληρήν αυτή Ζωή.

Παπατσώνης, Τ. Κ., *Εκλογή Α', Εκλογή Β'*, Ίκαρος, Αθήνα,
1988, σελ. 16.

